

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ

УДК 342.9:347.77/.78

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-2-77-84

**Петро
МАКУШЕВ**[©]
доктор юридичних
наук, професор

**Андрій
ХРІДОЧКІН**[©]
доктор юридичних
наук, доцент

(Дніпровський гуманітарний університет)

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАК СКЛАДІВ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Розглядаються проблеми визначення суб'єктивних ознак адміністративного правопорушення в сфері інтелектуальної власності. Проаналізовано суб'єкт адміністративного правопорушення в сфері інтелектуальної власності. Розглянуто існуючі об'єктивні умови адміністративної відповідальності юридичної особи за адміністративні правопорушення в сфері інтелектуальної власності. Наведено характеристику суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення в сфері інтелектуальної власності. Доведено, що адміністративні правопорушення в сфері інтелектуальної власності вчинюються виключно з корисливих мотивів. Запропоновані шляхи удосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення в сфері інтелектуальної власності.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення, склад адміністративного правопорушення, суб'єкт адміністративного правопорушення, суб'єктивні ознаки адміністративного правопорушення, сфера інтелектуальної власності

Постановка проблеми. Для правильної кваліфікації адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності важливе значення має характеристика суб'єктивних ознак їх складів. І хоча сам термін «склад адміністративного правопорушення» є лише науковою дефініцією, яка не має нормативного характеру, саме він складає серцевину науки адміністративного права, і, якщо «адміністративне правопорушення» - це поняття явища, що розкривається, насамперед, з позицій соціально-політичних і адміністративно-правових, то «склад адміністративного правопорушення» є вченням про це явище виключно з адміністративно-правових позицій. Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП) визначає адміністративне правопорушення як протиправну, винну (умисну або необережну) дію чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [1]. Протиправне ж діяння в теорії адміністративного права визнається адміністративним правопорушенням, якщо в сукупності містить ознаки, до яких відносять суспільну шкідливість (небезпечність), протиправ-

© Макушев П.В., 2020
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8693-1428>
mpv12@i.ua

© Хрідочкін А.В., 2020
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9387-8864>
_dgu@ukr.net

ність, винність та адміністративну караність, а дія чи бездіяльність суб'єкта адміністративного правопорушення заподіює або створює загрозу заподіяння шкоди об'єктам адміністративно-правової охорони. У випадку правопорушення в сфері інтелектуальної власності ним буде посягання на об'єкт інтелектуальної власності. При цьому всім складам адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності (ст. ст. 51-2, 107-1, 156-3 (у частині яка стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-8, 164-9, 164-13) притаманні такі елементи, як об'єктивні ознаки і суб'єктивні ознаки (сукупність відповідних суб'єктів та суб'єктивної сторони), які у своїй єдності утворюють склади адміністративних правопорушень цієї групи. Тому наявність чітко виражених суб'єктивних ознак має велике значення для здійснення правильної кваліфікації адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Загальні питання адміністративного правопорушення та підстав адміністративної відповідальності досліджувалися у працях В.Б. Авер'янова, Н.О. Армаш, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, В.М. Бевзенка, Ю.П. Битяка, С.М. Братуся, І.А. Галагана, В.В. Галунько, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, С.В. Ківалова, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, Д.М. Лук'янця, В.П. Петкова, Д. В. Приймаченка, С. Г. Стеценка, Ю.С. Шемшученка, О.М. Якуби та багатьох інших учених. Безпосередньо ж проблемні аспекти кваліфікації адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, пов'язані з визначенням їх суб'єктивних ознак розглядалися в роботах Ю. Л. Бошицького, Ю.Ф. Іванова, В.В. Колесніченка, А.Г. Майданевича, О.О. Михальського, М.В. Паладія, Г.С. Римарчук, О.П. Світличного, Д.В. Смерницького, О.В. Тандир тощо. Але наявність достатньо великої кількості досліджень з цієї проблематики не зменшує ступінь актуальності дослідження суб'єктивних ознак адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності, оскільки дослідження суб'єктивної сторони складу даного правопорушення зосереджувалося головним чином на діяннях фізичної особи, в той час, коли суб'єктивна сторона цього правопорушення є значно ширшою. Така «вибірковість» стала причиною появи наукової прогалини в цій галузі дослідження, а також неоднозначного трактування диспозиції відповідних статей КУпАП.

Метою даної статті є виявлення суб'єктивних ознак адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності з урахуванням сучасних досягнень науки адміністративного права.

Виклад основного матеріалу. Суб'єктивні ознаки складів адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності (ст. ст. 51-2, 107-1, 156-3 (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-8, 164-9 та 164-13 КУпАП) являють собою єдність суб'єкту і суб'єктивної сторони, а їх специфіка зумовлюється особливостями предмету цих правопорушень, елементами якого виступають різні об'єкти інтелектуальної власності, що активно використовуються у господарській діяльності підприємствами та організаціями.

Чинне адміністративне законодавство не надає узагальненого визначення суб'єкта адміністративного правопорушення і такого терміна не вживає. Аналіз же відповідних статей КУпАП, у тому числі протиправних діянь у сфері інтелектуальної власності, дозволяє зробити висновок, що ним є осудна особа, що досягла певного віку та виконала описаний у законі склад адміністративного правопорушення. Таким чином, суб'єктом даного правопорушення є безпосередньо та особа, яка вчинила правопорушення. Значимо, що чинний КУпАП визнає суб'єктом проступку винятково фізичну особу. Про це, зокрема, свідчать нормативно закріплені ознаки. Так, ст. 12 КУпАП встановлює вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність (16 років); ст. 20 КУпАП передбачає як обов'язкову ознаку суб'єкта його осудність; ст. 33 КУпАП вимагає при накладенні стягнення враховувати особу правопорушника; ст. 256 КУпАП вимагає, щоб у протоколі про адміністративне правопорушення в обов'язковому порядку були відомості про особу правопорушника, а також вказується на обов'язок правопорушника підписати протокол; ст. 268 КУпАП закріплює за тим, хто скоїв проступок, право виступати рідною мовою тощо. Важко уявити, що перелічені норми розраховані на юридичних осіб. Більше того, ст. 27 КУпАП визначає, що штраф є грошовим стягненням, яке накладається на громадян і посадових осіб за адміністративні правопорушення. Аналізуючи особливості адміністративної відповідальності фізичних осіб, можна погодитись із виділенням таких видів суб'єктів складу адміністративного правопорушення: загальний, спеціальний і особливий [2, с. 47].

Тому поряд із визначеними КУПАП в якості суб'єктів таких адміністративних правопорушень фізичних осіб є підстави для встановлення адміністративної відповідальності за порушення права інтелектуальної власності для юридичних осіб. На сьогоднішній день проблема визнання юридичної особи суб'єктом адміністративного правопорушення залишається невирішеною остаточно, хоча вона і активно розробляється фахівцями у галузі адміністративного права [3, с. 234; 4, с. 35-36 та ін.].

Питання дійсно складне, оскільки при визначенні вини юридичної особи в якості суб'єкта адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності необхідно враховувати безліч обставин, до яких, наприклад, належать наявність у діяч посадових осіб та інших співробітників юридичної особи ознак складу адміністративного правопорушення, спосіб формування «волі» юридичної особи, спрямованої на його вчинення, виявлення безпосереднього носія регулятивного публічно-правового обов'язку, в результаті невиконання якого було вчинене правопорушення [5, с. 123], дії представника юридичної особи в інтересах юридичної особи або на шкоду їм тощо. При цьому сформулювати універсальне визначення вини фізичних і юридичних осіб досить важко, оскільки природа вини цих суб'єктів різна, що обумовлено абсолютно різними способами формування, виразу і прояву їх інтелектуально-вольових характеристик. Крім того, визначення вини організації залежно від вини її посадовців або представників може викликати труднощі під час доведення на практиці. Для цього необхідно встановити працівників, діяння яких утворюють склад адміністративного правопорушення організації у цілому, а також з'ясувати, чи діяли вони у межах власних повноважень, довести їх винність. А у випадку, якщо представником організації постає інша юридична особа, процедура доведення ще більше ускладнюється. Юридична особа є цілком реальним утворенням, що не обмежується ні своїми учасниками, ні, тим більше, працівниками, які у цій якості не мають необхідних прав на її майно, і ні за яких обставин не відповідають за її боргами. До того ж, у зв'язку із розподілом праці усередині організації кожного окремого її члена може навіть не виникати усвідомлення неправомірності своїх дій, оскільки вона сама собою не утворює певного складу правопорушення. Отже, для притягнення юридичної особи до відповідальності за адміністративне правопорушення у сфері інтелектуальної власності необхідні визначені законом про адміністративну відповідальність умови.

Юридична особа може підлягати відповідальності за порушення права інтелектуальної власності, якщо вона винна у невиконанні або неналежному виконанні вимог спеціальних законів, що встановлюють обов'язок або заборону на провадження певної діяльності з об'єктами інтелектуальної власності, винна у провадженні діяльності, забороненої зазначеними законами, здійсненні незаконних операцій, невиконанні умов авторських договорів [6, с. 214] або інших зобов'язань тощо, якщо адміністративне правопорушення вчинено умисно та існує причинний зв'язок між діянням і шкідливими наслідками, що настали. Тлумачення юридичної особи в адміністративному праві зі зрозумілих причин не вироблено [7, с. 185], тому з метою з'ясування цього терміну слід звернутися до цивільного законодавства (ст. 80 Цивільного кодексу України), яким визначено, що юридична особа, у першу чергу, - це організація, створена та зареєстрована у встановленому законом порядку. При цьому не кожна організація вважається юридичною особою. Для набуття статусу юридичної особи організації необхідно мати відокремлене майно, нести самостійну відповідальність за своїми зобов'язаннями власним майном, виступати у цивільному обігу та суді від власного імені, а також мати самостійний баланс і кошторис. Відповідно ж до Господарського кодексу України, юридична особа вважається створеною (дієздатною) з моменту її державної реєстрації (ст. 58). Остання ознака має важливе значення для визначення юридичної особи як суб'єкта адміністративної відповідальності, оскільки до державної реєстрації організація не є юридичною особою і, природно, не може розглядатися як суб'єкт юридичної відповідальності.

Отже, адміністративна відповідальність юридичної особи за адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності насамперед обумовлена об'єктивними умовами: відсутністю можливості обрати інші шляхи (засоби) впливу на фізичних осіб з метою перешкоджання вчинення ними відповідних правопорушень у сфері діяльності юридичної особи. Між іншим, притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності у деяких випадках може негативно вплинути на матеріальні інтереси колективу відповідної організації і це є одним з негативних наслідків притягнення до адміністративної відповідальності юридичних осіб. У науковій літературі з адміністративного

права, а також серед практичних працівників існує думка про можливість (припустимість) притягнення юридичної особи до юридичної відповідальності навіть у разі наявності лише факту адміністративної протиправності [8, с. 329]. Вважаємо, що така думка є помилковою і не відповідає принципам юридичної відповідальності (у тому числі адміністративної) її завданням та меті. Подібний підхід може призвести до свавілля в галузі адміністративної відповідальності та грубого порушення прав і законних інтересів юридичних осіб.

Крім того, для притягнення юридичної особи до адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності необхідні визначені законом умови. Юридична особа може підлягати адміністративній відповідальності за протиправне винне порушення прав інтелектуальної власності, якщо вона: винна в невиконанні або неналежаньому виконанні вимог спеціальних законів, що встановлюють обов'язок або заборону на провадження певної діяльності з об'єктами права інтелектуальної власності; винна в провадженні діяльності, забороненої зазначеними законами, здійсненні незаконних операцій, невиконанні умов авторських договорів або інших зобов'язань тощо; правопорушенням вчинене нею умисно та існує причинний зв'язок між діянням і шкідливими наслідками, що настали [9, с. 417].

У зв'язку із зазначеним в окремій статті Загальної частини КУпАП необхідно було би передбачити, що юридичні особи несуть адміністративну відповідальність за правопорушення, вчинені їх працівниками в процесі трудової (службової) діяльності. Працівник юридичної особи, який вчинив адміністративне правопорушення, зобов'язаний відшкодувати збитки, які ним було завдано юридичній особі. Хоча в наукових колах пропонується й інший варіант. Фізична особа юридичної особи, яка вчинила правопорушення в процесі трудової (службової) діяльності, несе адміністративну відповідальність за конкретною статтею Особливої частини, а юридична особа відшкодовує завдану вчиненим правопорушенням матеріальну шкоду [10, с. 346]. Скоріш за все, гранична стриманість при законодавчому регулюванні інституту вини юридичних осіб пояснюється, з одного боку, недостатньою розробленістю його в доктрині адміністративного права, а з іншого - бажанням не приймати поспішних рішень з надзвичайно непростого питання.

Другою суб'єктивною ознакою складів адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є їх суб'єктивна сторона, яка наукою адміністративного права визначається як внутрішня сторона адміністративних правопорушень, що охоплює психічне ставлення особи до суспільно шкідливого діяння, котре нею вчиняється, і до його наслідків [11, с. 105]. Суб'єктивна сторона, у свою чергу, має обов'язкові та факультативні ознаки. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони адміністративних правопорушень є вина. Практичне значення її з'ясування в адміністративних правопорушеннях у сфері інтелектуальної власності полягає у необхідності доказування умисного заподіяння шкоди праву інтелектуальної власності, а аналіз диспозицій вказаних статей дозволяє дійти висновку про наявність безумовного умисного порушення права інтелектуальної власності, що завдало матеріальної шкоди у визначеному законодавством розмірі. Умисел може бути прямим (коли особа усвідомлювала суспільно шкідливий характер свого діяння, передбачала його суспільно шкідливі наслідки і бажала їх настання), або непрямим (якщо особа усвідомлювала суспільно шкідливий характер свого діяння, передбачала його суспільно шкідливі наслідки і хоча не бажала, але свідомо припускала їх настання). Отже, винна особа під час порушення права інтелектуальної власності усвідомлювала, що незаконно використовує об'єкти права інтелектуальної власності, привласнює авторство на них або у інший спосіб порушує право інтелектуальної власності, передбачала можливість завдання матеріальної шкоди і бажала або допускала такі наслідки [12, с. 165]. Вольовий зміст умислу з'ясовується через ставлення суб'єкта до суспільно шкідливого діяння, вчинюваного ним, а його інтелектуальний момент передбачає усвідомлення суб'єктом фактичного змісту вчинюваних ним дій, тобто усвідомлення суспільної шкідливості. Передбачення настання суспільно шкідливих наслідків означає уявлення винної особи, хоча б у загальних рисах, про шкоду, яку буде завдано її діяннями. Наприклад, при виготовленні контрафактної друкованої продукції винна особа може точно не знати, кому і в якому конкретно розмірі завдає шкоди. При цьому, існує необхідність умислу лише стосовно діяння, а до наслідків цього правопорушення суб'єкт може ставитися і необережно.

Факультативними ознаками суб'єктивної сторони складів адміністративних пра-

впорушень у сфері інтелектуальної власності є мотив і мета дій винної особи. Слід зауважити, що мотив і мету при порушенні права інтелектуальної власності у диспозиціях ст. ст. 51-2, 107-1, 156-3 (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-8, 164-9 та 164-13 КУпАП законодавцем не передбачено, а отже вони не є обов'язковими ознаками цих адміністративних правопорушень і не впливають на їх кваліфікацію. Ми підтримуємо думку частини дослідників про те, що порушення права інтелектуальної власності може вчинитися з різних, але обов'язково корисливих мотивів: отримання прибутку, призначення на посаду, заради слави тощо. Наприклад, плагіат може бути здійсненим з метою вступу до творчої спілки, захисту дисертації тощо. На корисливості мотивів адміністративних правопорушень цієї групи наголошує більшість дослідників [13; 14; 15 та ін.]. Про їх корисливість свідчать і матеріали проаналізованих нами справ про адміністративні правопорушення, з яких не важко переконатися у корисливій спрямованості правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Безоплатний обмін неліцензійними комп'ютерними програмами не можна вважати безкорисним, оскільки придбану послугу (використання можливостей комп'ютерної програми), яка в нормальних економічних відносинах є платною, винна особа використовує, не вносячи жодної плати, частина якої повинна належати правовласникові. Саме тому корисливість полягає вже в тому, що особа шляхом використання об'єкта права інтелектуальної власності звільняє себе від будь-яких витрат.

Тобто, винна особа при порушенні прав інтелектуальної власності усвідомлювала, що незаконно використовує об'єкти права інтелектуальної власності, привласнює авторство на такі об'єкти або по-іншому умисно порушує права на об'єкти інтелектуальної власності, передбачала можливість завдання матеріальної шкоди і бажала або допускала ці наслідки. Передбачення настання суспільно шкідливих наслідків означає уявлення винної особи, хоча б у загальних рисах, про ту шкоду, якої буде завдано його діями [16, с. 283]. Наприклад, при виготовленні контрафактної друкованої продукції винна особа може точно не знати, кому і в якому конкретно розмірі завдає шкоди. Якщо необхідність лише умислу стосовно діяння беззаперечно, то до наслідків цього правопорушення суб'єкт може ставитися необережно. За аналогією з кримінальним правом можна стверджувати, що, зважаючи на передбачення в диспозиції ст. 51-2 КУпАП умисної форми вини щодо діяння (порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності) та його наслідків (завдання матеріальної шкоди), загалом розглядуване правопорушення слід вважати таким, що вчиняється умисно.

Отже, доходимо висновку про те, що в абсолютній більшості випадків порушення права інтелектуальної власності вчиняються з корисливих мотивів. Мета цих адміністративних правопорушень у більшості випадків збігається з його мотивами, хоча іноді набуває самостійного значення. Мета правопорушення як остаточний результат, до якого прагне правопорушник, вчиняючи діяння передбачене вказаними статтями КУпАП - це нажива, незаконне збагачення, суспільне визнання тощо. Ми вважаємо, що, не впливаючи на кваліфікацію у випадку порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності, мета повинна враховуватися під час призначення покарання.

Тобто, обов'язковими ознаками адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є їх суспільна шкідливість (вона виявляється у заподіянні шкоди суспільним відносинам у сфері інтелектуальної власності або створенні загрози її заподіяння), адміністративна протиправність (протизаконність протиправних діянь у сфері інтелектуальної власності, закріплена законом про адміністративну відповідальність), караність (загроза застосування адміністративного впливу, визначеного законом про адміністративну відповідальність за скоєння такого адміністративного правопорушення) та суб'єктність (вчинення протиправного діяння суб'єктом адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності).

Таким чином, розгляд вини юридичної особи з об'єктивного боку дозволяє дійти висновку про те, що вина юридичної особи пов'язана ні з чим іншим, як із виходом її за межі відведеної дієздатності або неналежним розпорядженням нею. В адміністративному праві неналежне розпорядження юридичною особою своєю дієздатністю може розумітися як вина лише за умови оцінки цієї обставини з боку державного органу, що накладає адміністративне стягнення. В цьому випадку вина юридичної особи аналогічна до звичайної протиправності. Концепція вини в суб'єктивному сенсі, коли винність організації визначається на основі винності її уповноважених представників (посадовців, працівників), має більшість прихильників [17; 18; 19]. Розгляд вини юридичної особи як

елементу суб'єктивної сторони складу правопорушення за допомогою суб'єктивного підходу дозволяє визначити вину юридичної особи через вину її колективу, вірніше, тієї його частини, яка, будучи носієм домінуючої волі, призвела до вчинення адміністративного правопорушення. Носії домінуючої в колективі волі - посадовці, винність яких є підґрунтям для визнання організації винною і притягнення до адміністративної відповідальності. На нашу думку, вибір підходу до вини (у суб'єктивному або об'єктивному сенсі) на сьогодні здебільшого залежить від специфіки взаємовідносин, оскільки специфіка деяких публічно-правових правовідносин в ряді випадків може обумовити неможливість притягнення до відповідальності при розумінні вини в суб'єктивному аспекті.

Висновки. Таким чином, суб'єктивні ознаки адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності представлені їх суб'єктом і суб'єктивною стороною. При цьому суб'єктами адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності можуть виступати як фізичні, так і юридичні особи. Встановлення адміністративної відповідальності юридичних осіб можливе під час проведення адміністративно-правової реформи і стане однією з основних новел нового КУпАП. До речі, положення КУАП про відповідальність уповноважених осіб, або керівників при вчиненні адміністративного проступку юридичними особами, ще раз свідчить про адміністративно-правовий порядок регулювання таких відносин. Щодо особливостей суб'єктивної сторони адміністративного правопорушення стосовно об'єктів права інтелектуальної власності - в більшості випадків притаманний корисливий мотив, характеризується лише прямим умислом, що прямо визначено в її диспозиції, а до наслідків у вигляді завдання суб'єкту права інтелектуальної власності матеріальної шкоди може характеризуватися як умислом, так і необережністю.

Список використаних джерел

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-Х. URL.: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.
2. Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / Ю.П.Битяк та ін. 4-те вид., допов. та переробл. Харків : Право, 2019. 186 с.
3. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько та ін. Херсон : Олді-плюс, 2018. 446 с.
4. Комзюк А.Г., Липій С.А. Адміністративна відповідальність юридичних осіб: деякі проблеми правового регулювання *Право і Безпека*. 2017. № 2. С. 34-38.
5. Яра О.С., Макаренко В.В. Фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності як суб'єкт адміністративної відповідальності у сфері порушення прав інтелектуальної власності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія : Право. 2015. Вип. 232. С. 120-127.
6. Макаренко В.В. До питання визначення суб'єкта адміністративного правопорушення у сфері незаконного використання об'єктів права інтелектуальної власності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія : Право. 2014. Вип. 197(1). С. 212-218.
7. Мельник Р.С. Загальне адміністративне право в питаннях і відповідях : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 308 с.
8. Курс адміністративного права України : підручник / за ред. О.В. Кузьменко. 3-тє вид., доп. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 904 с.
9. Хрідочкін А. В. Вітчизняний досвід та перспективи публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика». 2018. 468 с.
10. Бородін І.Л. Адміністративне право України : підручник. Київ : Алерта, 2019. 548 с.
11. Задихайло О.А. Адміністративне право України (Загальна частина) : навч. посіб. Вид. 3-тє, допов. Харків : Право, 2019. 314с.
12. Світличний О.П. До питання встановлення адміністративної та кримінальної відповідальності юридичних осіб за порушення прав інтелектуальної власності. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія : Право. 2014. Вип. 197(1). С. 163-169.
13. Колесніченко В.В. Сутність та риси адміністративно-правового захисту права інтелектуальної власності. *Право і суспільство*. 2014. № 1. С. 102-107.
14. Пишна А.Г. Поняття та особливості адміністративно-правового захисту прав інтелектуальної власності. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. Серія «Право». 2011. Випуск 9. С. 174–177.
15. Смерницький Д.В. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав на об'єкти інтелектуальної власності. *Наука і правоохорона*. 2014. № 2. С. 29-37.
16. Адміністративна відповідальність : курс лекцій / Колпаков В. К. та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 567 с.
17. Батіг Р.В. Поняття адміністративного провадження щодо відповідальності юридичних осіб. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична акаде-*

мія». 2016. Вип. 2. С. 20-30.

18. Гаврилова І.О. Юридичні особи як суб'єкти адміністративної відповідальності. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2016. № 2. С. 68-74.

19. Шестопалова Л. Юридична відповідальність у структурі права. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2018. № 2. С. 5–15.

Надійшла до редакції 19.03.2020

References

1. Code of Ukraine on Administrative Offenses: Law of Ukraine of December 7, 1984 No. 8073-X. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>.

2. Administrative law: teach. tool. for applicants for higher education. education / Y.P. Bityak and others. 4th ed., Suppl. and recycling. Kharkiv: Law, 2019. 186 p.

3. Administrative law of Ukraine. Full Course: Textbook / V. Galunko et al. Kherson: Old Plus, 2018. 446 p.

4. Komzyuk A.T., Lipiy E.A. Administrative Liability of Legal Entities: Some Issues of Legal Regulation Law and Security. 2017. № 2. P. 34-38.

5. Yara O.S., Makarenko V.V. An individual is a business entity as a subject of administrative responsibility in the field of infringement of intellectual property rights. Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Right. 2015. Vol. 232. P. 120-127.

6. Makarenko V.V. The issue of identifying the subject of an administrative offense in the area of illegal use of intellectual property objects. Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Right. 2014. Vol. 197 (1). S. 212-218.

7. Melnik R.S. Common Administrative Law in Q&A: Teach. tool. Kyiv: Yuricom Inter, 2019. 308 p.

8. Course of Administrative Law of Ukraine: textbook / ed. O.V. Kuzmenko. 3rd ed., Suppl. Kyiv: Yuricom Inter, 2018. 904 p.

9. Hridochkin A.V. Domestic experience and prospects of public administration in the field of intellectual property: a monograph. Kherson: Helvetik Publishing House. 2018. 468 p.

10. Borodin I.L. Administrative law of Ukraine: a textbook. Kyiv: Alerta, 2019. 548 p.

11. Zadikhilo O.A. Administrative Law of Ukraine (Common Part): Educ. tool. Kind. 3rd, supplement. Kharkiv: Law, 2019. 314s.

12. Svetlichnyy O.P. On the issue of establishing administrative and criminal liability of legal entities for infringement of intellectual property rights. Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Right. 2014. Vol. 197 (1). Pp. 163-169.

13. Kolesnichenko V.V. The essence and features of administrative and legal protection of intellectual property rights. Law and Society. 2014. No. 1. P. 102-107.

14. Pishna A.G. Concepts and features of administrative and legal protection of intellectual property rights. Bulletin of Kharkiv National University. VN Karazin. Right series. 2011. Issue 9. P. 174–177.

15. Smernitsky D.V. Mechanism of administrative and legal support of intellectual property rights. Science and law enforcement. 2014. № 2. S. 29-37.

16. Administrative responsibility: a course of lectures / Kolpakov V.K. and others. Kyiv: Yuricom Inter, 2016. 567 p.

17. Batig R.V. The concept of administrative proceedings regarding the liability of legal entities. Bulletin of the Chemivtsi Faculty of the National University "Odessa Law Academy". 2016. Vyp. 2, pp. 20-30.

18. Gavrilova I.O. Legal entities as subjects of administrative responsibility. Legal Bulletin. Air and Space Law. 2016. № 2. S. 68-74.

19. Shestopalova L. Legal liability in the structure of law. Foreign Trade: Economics, Finance, Law. 2018. № 2. P. 5–15.

SUMMARY

Petro V. Makushev, Andriy V. Khridochkin. Problems of identifying subjective features of administrative offenses in the field of intellectual property. The article deals with the problems of identifying subjective signs of an administrative offense in the field of intellectual property. It is determined that all structures of administrative offenses in the field of intellectual property are characterized by common subjective features (set of relevant entities (directly and the person who committed the offense) and subjective side (internal side of administrative offenses that covers the mental attitude of a person to the public the harmful act which it commits and its consequences).

The subject of the administrative offense in the field of intellectual property is analyzed. The existing objective conditions of administrative liability of a legal entity for administrative offenses in the field of intellectual property are considered. The characteristic of the subjective side of the administrative offense in the field of intellectual property is given. It is emphasized that the subjective party to the administrative offenses in the field of intellectual property has mandatory and optional features. A mandatory feature of the subjective side of administrative offenses is wine.

Optional features of the subjective side of administrative offenses in the field of intellectual property are the motive and purpose of the perpetrator. It has been established that in most cases the purpose of administrative offenses in the field of intellectual property coincides with its motives, although it sometimes takes on an independent meaning. It is proved that the administrative offenses in the field of intellectual property are committed solely for selfish reasons, and the purpose of the offense as the final result to which the offender seeks to commit this act is gain, illicit enrichment, public recognition, etc. Proposed ways to improve administrative responsibility for intellectual property offenses. The necessity

of systematization of the national legislation on administrative responsibility for offenses in the field of intellectual property is emphasized.

The necessity of adaptation of domestic legal acts in the field of intellectual property to the corresponding acts of the European Union, regulatory regulation of the problem of utilization of intellectual property objects, creation of a regulatory framework for the protection of intellectual property in the military and technical sphere are argued.

Keywords: *administrative responsibility, administrative offense, composition of an administrative offense, the subject of an administrative offense, subjective signs of an administrative offense, the sphere of intellectual property.*

УДК 342.95

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-2-84-88

**Віктор
ТІМАШОВ[©]**
доктор юридичних
наук, доцент

**Анастасія
ГРИЦАЙ[©]**
здобувач
вищої освіти

(Київський національний торговельно-економічний університет)

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Здійснено аналіз правового забезпечення соціального захисту людини і громадянина в Україні на основі аналізу, формулюванню висновків і пропозицій, спрямованих на вдосконалення законодавства України у сфері соціального захисту людини і громадянина. Досліджено теоретико-правові гарантії, що визначають гуманістичний вимір розвитку Української держави і громадянського суспільства, їхні потенціальні та реальні перспективи щодо подальшого розвитку на шляху до утвердження демократії.

На основі досліджених матеріалів сформульовано пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання у сфері соціального захисту людини і громадянина в Україні, які спрямовані на захист та відновлення порушених прав і свобод.

Ключові слова: *права і свободи, правовий статус людини та громадянина, адміністративно-правові гарантії, забезпечення, адміністративно-правові способи захисту прав і свобод.*

Постановка проблеми. Захист прав і свобод людини і громадянина – пріоритет кожної демократичної держави. Дана тема є актуальною і в сучасній юридичній науці.

Сьогодні багато наукових праць присвячено розкриттю проблеми реалізації прав і свобод людини і громадянина саме з позиції адміністративно-правової.

Насамперед безперешкодна реалізація людиною та громадянином своїх прав захищається основним документом нашої держави – Конституцією України.

У свою чергу перед органами державної (публічної) влади постає обов'язок забезпечити кожному громадянину можливість вільно користуватися своїми правами та свободами, а також захищати ці права у разі незаконного порушення чи посягання.

Нині актуальним є питання ефективності роботи механізму адміністративно-правового забезпечення прав і свобод кожної людини та громадянина, а саме спроможності державних органів влади гарантувати це право та сприяти його захисту.

Зауважимо, що ефективне функціонування такого механізму покращить отримання державних управлінських послуг, зробить дану процедуру більш доступною для громадян і убезпечить від порушення їхніх прав.

© Тімашов В.О., 2020

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-8368-8856>

timashovv@bigmir.net

© Грицай А.В., 2020

timashovv@bigmir.net